

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

**ДАЙДЖЕСТ
УКРАЇНЬКОЇ ГЕЛЬСІНЬСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ (УГСПЛ)
ВИПУСК № 1(54), ПРОГРАМА USAID «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»**

Жовтень 2019

ЗМІСТ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ	2
МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ	2
СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ	5
БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА	6
ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ	8
ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ	9

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ

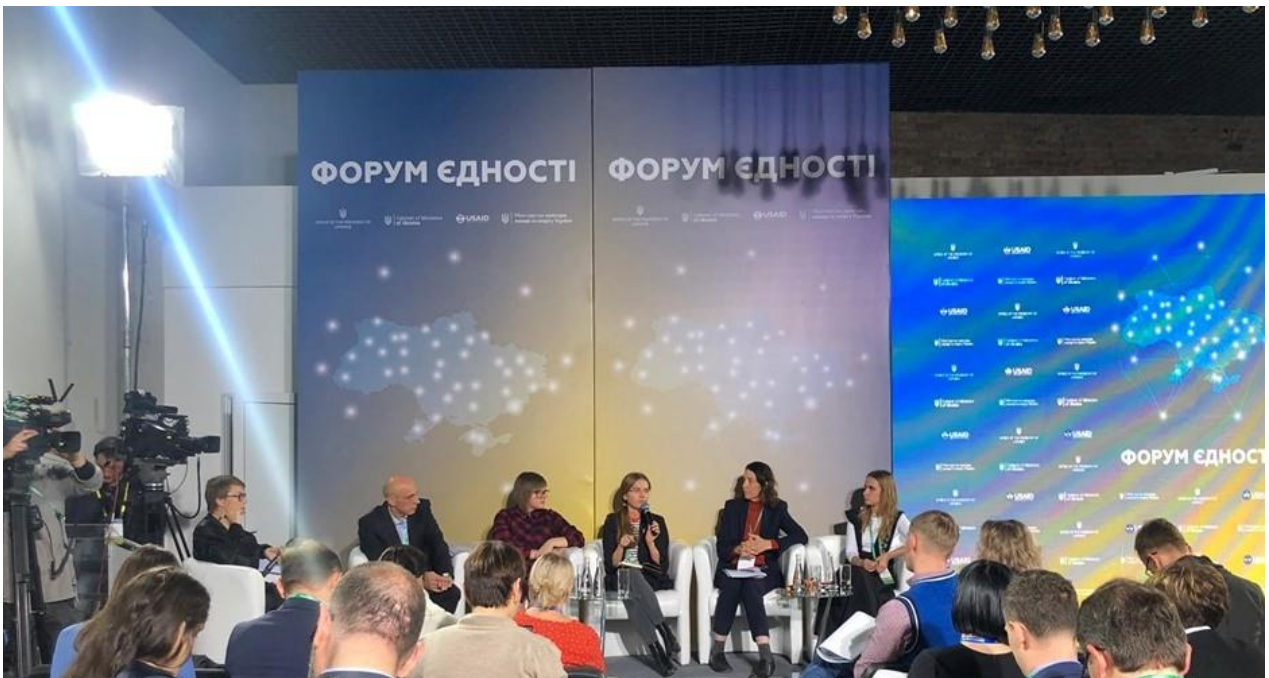
МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Формування дорожньої карти для нового парламенту щодо подолання наслідків збройного конфлікту

16 жовтня у Верховній Раді Програма USAID «Права людини в дії» співорганізувала [правозахисний форум](#) зі згаданої тематики. Під час свого виступу в рамках панельної дискусії про відновлення справедливості аналітикиня УГСПЛ/Програми акцентувала увагу на питанні забезпечення ефективного судочинства у справах, що пов'язані з тимчасово непідконтрольними територіями Криму¹. Зокрема, мова йшла про справи, матеріали яких знаходяться на окупованих територіях без можливості доступу до них органів українського правосуддя (нагадаємо, Програма наразі [працює над вдосконаленням](#) відповідного законопроекту).

Програма на Форумі єдності

В ході цього [заходу](#) за участі Президента України виконавчий директор УГСПЛ детальніше окреслив завдання, які стоять перед експертами [робочої групи](#) з реінтеграції тимчасово окупованих територій в рамках Комісії з питань правової реформи. Зокрема, мова знову йшла про концепцію перехідного правосуддя, робота над якою ведеться Програмою вже понад два роки спільно з групою правозахисних організацій за участі окремих державних інституцій.

¹ Більше деталей про сам форум є за посиланнями організацій [«Право на захист»](#) та [«ZMINA»](#).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Розробка законодавчої бази для спрощення реінтеграції ОРДЛО та їх мешканців до решти українського суспільства

Комісія з питань правової реформи² провела перше, здебільшого урочисте, засідання, в якому взяв участь Президент Зеленський. Він [окреслив завдання](#) Комісії, акцентуючись на важливості моделі перехідного правосуддя для подолання наслідків збройного конфлікту та досягнення миру, що нині просувається Програмою USAID. Така модель повинна містити заходи для забезпечення компенсацій жертвам війни, притягнення до відповідальності за тяжкі злочини, а також забезпечення права знати правду про конфлікт.

Нагадаємо, що до складу Комісії увійшли представники Української Гельсінської спілки з прав людини. Заступником голови робочої групи з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій є виконавчий директор УГСПЛ Олександр Павліченко.

Уряд намагається спростити реєстрацію фактів народження та смерті на окупованих територіях, але експерти висловлюють занепокоєння безпорадністю нової процедури

Запровадження позасудової (адміністративної) процедури є, безумовно, необхідним кроком, оскільки це б полегшило бюрократичний тягар для людей. Однак юристи УГСПЛ/Програми [зауважують](#), що оголошений Урядом новий алгоритм ніяк не вирішує питання, тож люди, швидше за все, його оминатимуть.

Тримаємо в полі зору зобов'язання української держави у сфері прав людини, зокрема, в розрізі тих викликів, що приніс із собою збройний конфлікт

До 127-ї сесії Комітету ООН з прав людини УГСПЛ/Програма у партнерстві з іншими організаціями підготувала [пропозиції](#) щодо формування переліку питань Урядові України. Документ містить 13 запитань, які стосуються громадянських та політичних прав людини, та які Комітет мав би поставити нашій державі під час презентації 8-ї Періодичної доповіді про виконання Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (який ратифікований Україною ще за часів СРСР).

Тіньова доповідь до VIII періодичної доповіді РФ щодо виконання Міжнародного пакту про громадянські і політичні права в частині його застосування на території Криму

Доповідь, підготовлена УГСПЛ/Програмою разом з партнерами, доступна за [посиланням](#).

ООН врахувала пропозиції УГСПЛ/Програми в питаннях до Уряду України щодо дотримання прав людей з обмеженими можливостями

Комітет ООН з прав людей з інвалідністю [оприлюднив](#) питання для підготовки подання Україною комбінованого (другого та третього) державного звіту (наш Уряд має надати

² Створена 7 серпня 2019 року як консультативно-дорадчий орган при Президентові України. Разом з Постійним Представником Президента України в АР Крим, представниками академічної та судової спільноти, донорських організацій, Прокурором Криму та іншими правозахисниками було утворено робочу групу з реінтеграції тимчасово окупованих територій, яка буде працювати над створенням законодавчого підґрунтя для пришвидшення цього процесу.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

періодичний звіт II-III циклу про імплементацію Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю у 2020 році). Нагадаємо, в липні 2019 року УГСПЛ/Програма [представила своє бачення](#) того, що слід зробити для виправлення ситуації з дотриманням прав людей з обмеженими можливостями в контексті конфлікту ([посилання англійською](#)).

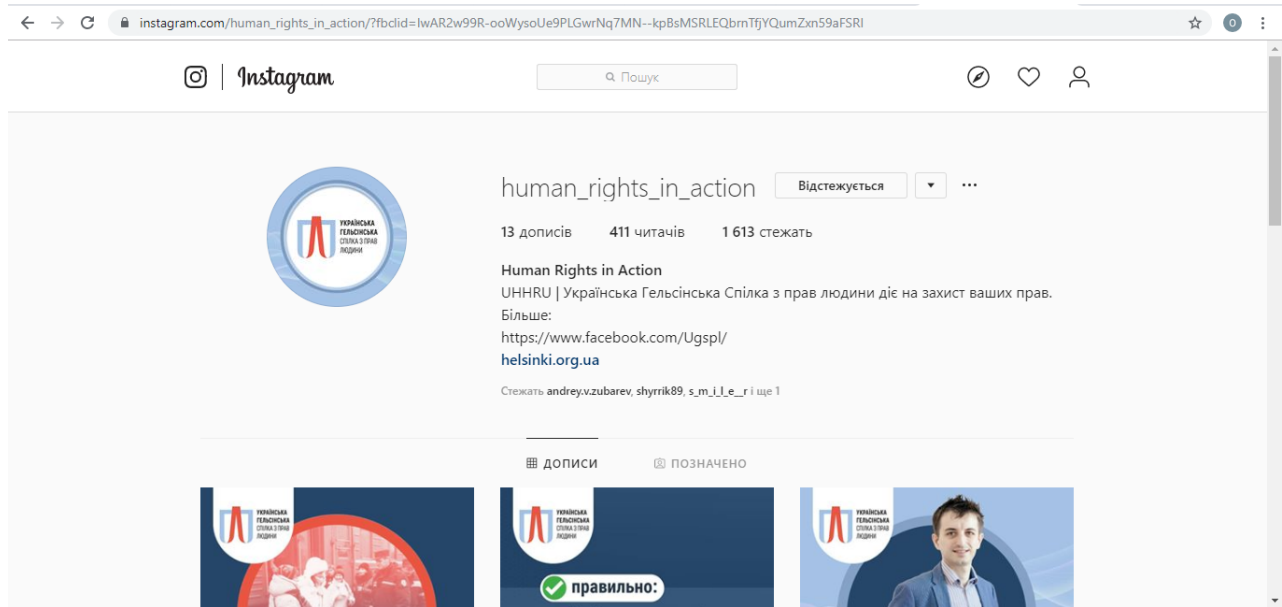
Навіщо Україні потрібна ратифікація Римського статуту

Ратифікація та пов'язані з нею міфи стали головною темою дискусії за [участі](#) депутатів, чиновників та правозахисників. Хоча українське суспільство певною мірою розділилось стосовно питання ратифікації, УГСПЛ [неухильно її підтримує](#) та продовжує наголошувати на цьому – ось, наприклад, під час [тематичного круглого столу](#), співорганізованого Комітетом Верховної ради з питань правоохоронної діяльності.

У вересні Велика палата Європейського суду з прав людини провела попереднє слухання у справі «Україна проти Росії»: продовжуємо розповідати що до чого

[Позов](#) стосується порушень Європейської конвенції з прав людини, які вчинено Кремлем в окупованому Криму з кінця лютого 2014 року. У фокусі справи такі злочини, як, зокрема, нелюдське поводження, катування та обмеження свободи віросповідання і права на освіту. Керівник Програми Тарас Цимбрівський проаналізував засідання ЄСПЛ та звів усе до купи у цій [статті](#). Ще одно з його [інтерв'ю](#) також стосується цієї теми.

УГСПЛ/Програма завели Інстаграм-сторінку – пропонуємо [долучатись!](#)

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **Україна погодилась на так звану формулу Штайнмаєра³**

На таку заяву Президента Зеленського УГСПЛ відповіла переліком «[червоних ліній](#)», які в жодному разі не варто перетинати у спробах добитись миру на окупованому Донбасі.

- **Безпечна реінтеграція Донбасу – про що йдеться**

УГСПЛ поділилася своїми думками під час круглого столу, присвяченому питанню реінтеграції Донбасу. Що передбачає реінтеграція? Чи мають бути декілька її варіантів? Що має зробити держава, аби не поступатися національними інтересами під час перемовин? – про це йдеться у [посиланні](#).

Допоки не буде звільнено останнього бранця Кремля, робота правозахисників триватиме

- ✓ Наші партнери провели [вуличну акцію](#), аби нагадати про [десятки](#) українців, яких досі утримує Кремль з політичних мотивів.
- ✓ Бранці це не лише ті, хто страждає за ґратами з політичних причин. Захоплені під час бойових дій українці також мають повернутися додому: ось [інфографіка](#) з приблизною кількістю військовополонених/зниклих безвісти на Донбасі, яка також містить певні рекомендації щодо вирішення цього питання на системному рівні.

- **Здається, риторика пояснювальної записки до нового кремлівського законопроекту нагадує істеріку**

Виконавчий директор УГСПЛ у своєму інтерв'ю торкнувся питання нещодавнього законопроекту про відкликання заяви, яку було зроблено при ратифікації Додаткового протоколу 1 до Женевських конвенцій щодо прав населення під час воєн.

- **УГСПЛ підписала меморандум про взаємодію з Представником Президента в Криму**

Документ [встановлює](#) рамки для подальшої співпраці.

- **УГСПЛ спільно з партнерами започаткувала антипремію "Це яйце!"**

[Антипремію](#) вручатимуть публічним особам та загальнонаціональним медіа за сексистські висловлювання та публікації відповідно.

СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Метою програми USAID «Права людини в дії» в цьому напрямку є підтримка на національному і міжнародному рівнях стратегічних судових справ для захисту суспільних інтересів⁴, а також їх широке висвітлення серед професійної спільноти та громадськості. Загальна кількість

³ Джерело [українською](#) та [in англійською](#).

⁴ Найпотужніший інструмент захисту прав людини; ведуться в інтересах громадянина чи групи громадян з метою досягнення системних змін в правовій сфері на благо суспільства та використовується з метою створення судової практики (прецедентів).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

стратегічних справ, підтриманих Центром стратегічних справ (ЦСС) УГСПЛ в рамках програми, складає 263.

Допомога жертвами вибухів на військових складах та боротьба за компенсацію

Чотири роки тому на складах боєприпасів у м. Сватове Луганської області стався вибух, в результаті чого загинуло 4 людини та було зруйновано житлові будинки. Наші юристи [продовжують добиватись](#) компенсацій жертвам, проте можновладці все ще не готові допомагати постраждалим.

Нагадаємо, Програма USAID вже звітувала про досягнення щодо виплати компенсацій за пошкоджене/знищене майно – [ось](#) одна з *успішних справ*. Наша команда продовжить використовувати весь свій досвід, щоб якомога більшої кількості постраждалих отримали допомогу.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **Подання до ЄСПЛ**

Відправлено заяву по Правилу 39 Регламенту ЄСПЛ відносно українця, якого з 2014 року незаконно утримують в ізоляторі окупованого Донецька. Заявник має багато хронічних захворювань та проблеми із зором, та за відсутності належної медичної допомоги його стан погіршується, він почав різко втрачати зір.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

[Мережа громадських приймалень УГСПЛ](#) продовжує надання безоплатної правової допомоги (в т.ч. у формі виїзних засідань у віддалених районах), проведення інформаційно-просвітницьких заходів в сфері прав людини, а також документування воєнних злочинів та порушень прав людини, пов'язаних з конфліктом. USAID в рамках програми «Права людини в дії» підтримує діяльність громадських приймалень (ГП) в містах Старобільську Луганської області, [Торецьку](#), [Маріуполі](#), Краматорську та [Покровську](#) Донецької області, [Сумах](#) та Дніпрі, які надають допомогу постраждалому від конфлікту населенню, Київську [об'єднану приймальню](#) з питань Криму та Донбасу, а також спеціалізовану приймальню з кримських справ у Херсоні.

Підвищення обізнаності громадян з питань захисту їх прав

- Краматорська ГП [інформує](#) щодо дій у разі наявності у ВПО заборгованостей за кредитами.
- Сумська приймальня пильно слідкує за різними датами у календарі, що важливі з точки зору прав людини. Так, 1 жовтня відзначається Міжнародний день людей похилого віку, аби привернути суспільну увагу до проблем упередженого ставлення до цієї категорії людей, а також вирішувати проблеми, з якими вони стикаються – ось [публікація](#) на цю тему. 18 ж

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

жовтня відзначається Європейський день боротьби з торгівлею людьми, тому ГП радо долучилась до тематичної [вуличної акції](#), яку підтримали місцеві студенти.

- Представники Дніпровської приймальні [провели](#) панельну дискусію «Дискримінація: природа та правовий вимір» для майбутніх юристів-міжнародників. Метою було не просто проаналізувати норми законодавства та міжнародного права щодо запобігання дискримінації, а й привернути увагу до неприпустимості такого явища та розуміння його природи.
- Старобільська ГП ознайомлює з [алгоритмом дій](#) для ВПО щодо отримання субсидії на комунальні послуги.

Інфографіка про результати роботи громадських приймалень

Програма USAID продовжує звітування про результати наданої правової допомоги – пропонуємо інформацію за [вересень](#) та [жовтень](#) 2019 року із тематичним, регіональним та гендерним розподілом.

ВЕРЕСЕНЬ 2019 РОКУ

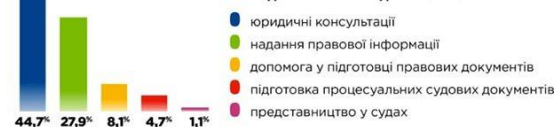
Загальна кількість звернень за правовою допомогою • **235**

ОСНОВНА ТЕМАТИКА ЗВЕРНЕНЬ:

НАДАНА ПРАВОВА ДОПОМОГА:

ЖОВТЕНЬ 2019 РОКУ

Загальна кількість звернень за правовою допомогою • **336**

ОСНОВНА ТЕМАТИКА ЗВЕРНЕНЬ:

НАДАНА ПРАВОВА ДОПОМОГА:

Правова допомога постраждалим від збройного конфлікту та окупації

- Невелика, але важлива історія успіху з Покровська: юристи Програми [допомогли](#) ВПО з окупованого Донецька, сироті, поновити виплату пенсії.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- Юристи Маріупольської приймальні надали переселенці юридичну консультацію та довели до перемоги її [справу](#), що стосувалась питання спадщини. До речі, питання «окупованої» спадщини доволі актуальні серед ВПО.
- Частими також є випадки, коли серед ВПО є громадяни інших держав, які зіштовхуються ще з більшими труднощами та несправедливістю в органах державних служб – більше у [цій історії](#) від Дніпровською ГП.
- Колишня полонена в судах бореться за повернення зарплатні за час її полону, та [допомагають їй у цьому](#) юристи з Дніпра.

ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ

УГСПЛ продовжує організацію навчальних заходів з прав людини, а також бере участь в розробці комплексної національної політики в галузі освіти у сфері прав людини. Ця діяльність здійснюється в рамках Всеукраїнської освітньої програми «[Розуміємо права людини](#)» (РПЛ)⁵, яка в даний час є єдиною неформальною системою освіти, що має матеріальну базу для своєї діяльності – Освітній дім прав людини в Чернігові (ОДПЛ-Чернігів).

Чому Україні потрібно більше таких заходів як Містечко USAID

Програма регулярно відвідує заходи Mistechko, організовані USAID по всій Україні. В нашій [останній публікації](#) ми пояснюємо важливість таких заходів.

Ще декілька просвітницьких заходів, які відбулись протягом місяця

- Програма продовжує викладання Правозахисного практикуму, в рамках якого студенти магістратури Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, що вивчають міжнародне право, отримують теоретичні знання та практичне розуміння найважливіших аспектів перехідного правосуддя. Цього місяця відбулось декілька занять – [ось](#), наприклад, одне з них.
- Наш юрист прочитав декілька відкритих лекцій, присвячених міжнародному гуманітарному праву, збройному конфлікту та агресії Росії. [Посилання на захід](#), що дав старт цій серії.

Продовжуємо підвищувати кваліфікацію українських правників в «ігровій» формі

В рамках пілотування курсу з міжнародного гуманітарного права Програма [провела](#) вже третє засідання муткору для всіх сторін судового процесу – суддів, юристів та прокурорів

⁵ Заснована в 2007 році, програма спрямована на інкорпорування цінностей та принципів прав людини в систему формальної освіти, а також розвиток неформальної освіти прав людини, таким чином сприяючи культивуванню культури прав людини, зміцненню поваги до верховенства права в Україні, сприянню міжкультурному порозумінню та принципам мирного вирішення конфліктів. Наразі РПЛ нараховує понад 3 500 випускників зі всієї України.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Прокуратури АР Крим. 24 учасники з Черкас, Чернігова, Дніпра, Києва, Миколаєва та Одеси взяли участь у симуляції судового засідання за тематикою злочинів, скоєних під час окупації Криму, та в кінці винесли вирок, який повністю відповідає нормам як українського законодавства, так й міжнародного права.

ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Російська влада ухвалила черговий політично вмотивований вирок щодо активіста з окупованого Криму

Суд в Ростові-на-Дону засудив кримськотатарського блогера та громадянського журналіста Нарімана Мемедемінова до 2 років та 6 місяців позбавлення волі у колонії-поселенні за начебто заклики до тероризму.

УГСПЛ за інші правозахисні організації рішуче засуджують такі дії та [закликають](#) Кремль негайно звільнити всіх політичних бранців. Також закликаємо міжнародну спільноту посилити тиск на РФ, включаючи введення персональних санкцій.

Створено комісію з відновлення територіальної цілісності України

Верховна Рада України [утворила](#) Тимчасову спеціальну комісію з питань формування і реалізації державної політики щодо відновлення територіальної цілісності та забезпечення суверенітету України. Серед іншого, вона має координувати роботу та зв'язки між відповідальними парламентськими комітетами в контексті їх обов'язків та функцій, що стосуються таких питань як моніторинг та реагування на потенційні загрози національним інтересам на шляху до реінтеграції тимчасово окупованих територій.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Генеральна прокуратура України створила департамент з питань злочинів, вчинених в умовах збройного конфлікту

Згідно з наказом Генерального прокурора, в складі цього департаменту діятимуть два управління, діяльність яких буде спрямована на здійснення нагляду щодо розслідування злочинів, вчинених на тимчасово окупованій території Криму та на тимчасово окупованих районах Донецької і Луганської областей.

УГСПЛ вітає це рішення, і [ось](#) чому.

Цей дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії», яка виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини. Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID/Уряду США.

У світі, USAID є однією з провідних установ у сфері розвитку, яка виконує роль каталізатора цих процесів та допомагає досягати позитивних результатів. Діяльність USAID є проявом доброчинності американського народу, а також підтримує просування країн-отримувачів допомоги до самостійності та стійкості та сприяє забезпеченню національної безпеки та економічного добробуту США. Партнерські стосунки з Україною USAID підтримує з 1992 року; за цей час, загальна вартість допомоги, наданої Україні з боку Агентства, склала понад 3 млрд. доларів США. До поточних стратегічних пріоритетів діяльності USAID в Україні належать зміцнення демократії та механізмів досконалого врядування, сприяння економічному розвитку та енергетичній безпеці, вдосконалення систем охорони здоров'я та пом'якшення наслідків конфлікту у східних регіонах. Для того, щоб отримати додаткову інформацію про діяльність USAID, просимо Вас звертатися до Відділу зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (+38 044) 521-57-53. Також пропонуємо завітати на наш вебсайт: <http://www.usaid.gov/ukraine>, або на сторінку у Фейсбук: <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

Програма USAID «Права людини в дії», контактна інформація:

Українська Гельсінська спілка з прав людини

вул. Фролівська, 3/34, Київ, Україна

тел.: +38 044 485 17 92, факс: +38 044 425 99 24

Електронна пошта: t.symbrivskyy@helsinki.org.ua, веб-сайт: <http://helsinki.org.ua/>